

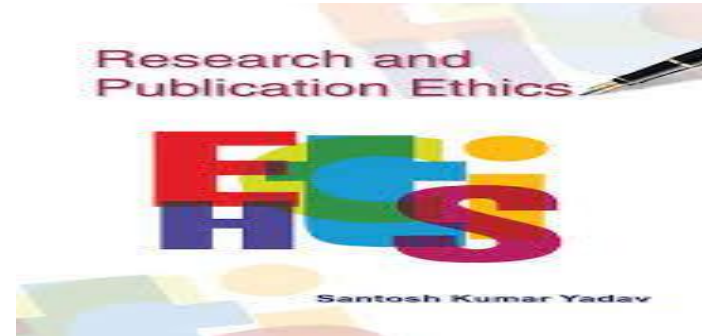

به نام خداوند جان و خرد

«کارگاه اخلاق در پژوهش»

اخلاق در انتشارات

۹۹/۰۷/۲۰

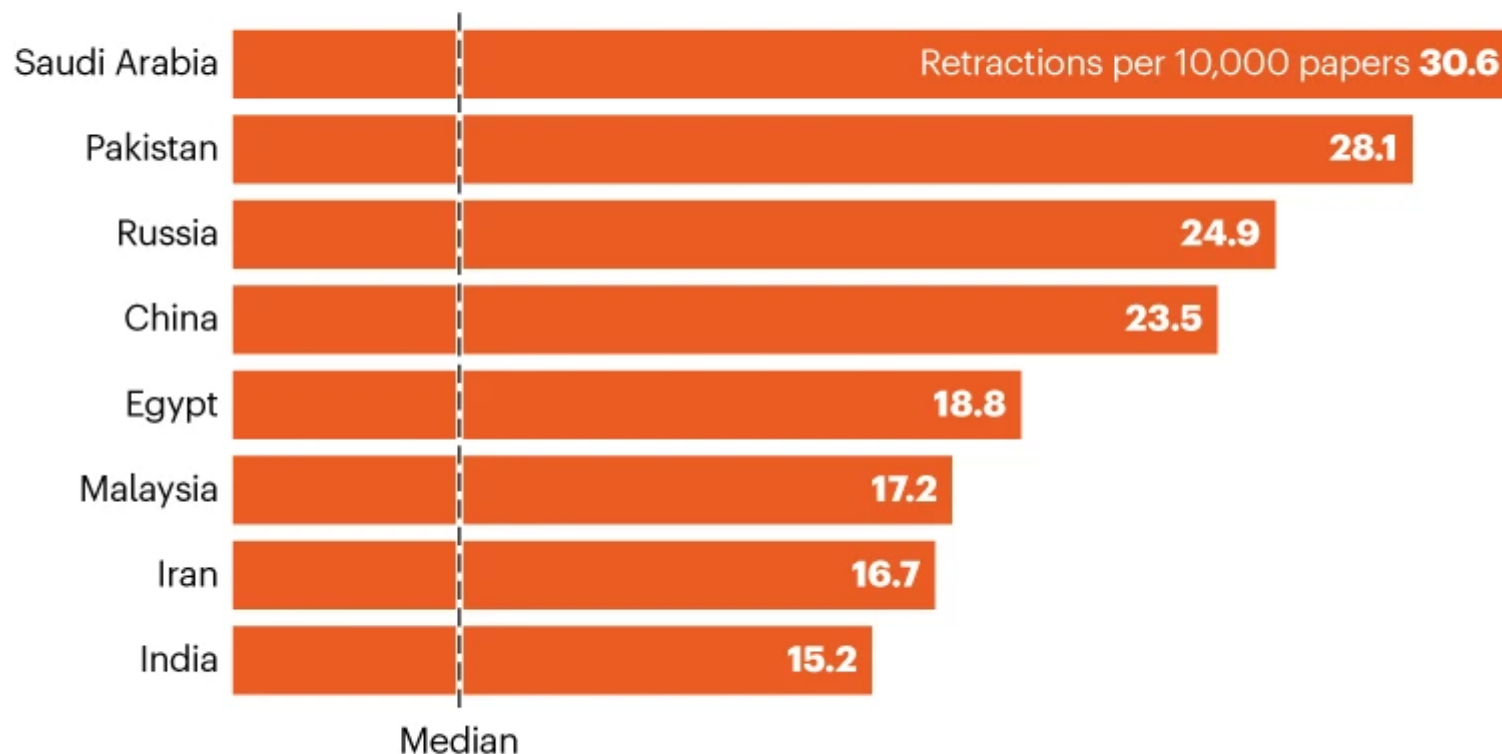
- **Dr. mina forouzandeh**
- **MD.PhD medical ethics**

More than 10,000 research papers were retracted in 2023 — a new record

COUNTRIES WITH HIGHEST RETRACTION RATES

Saudi Arabia, Pakistan, Russia and China have the highest retraction rates among countries with >100,000 papers* published over the past two decades.

*Total number of research papers according to Scopus: articles and reviews. Analysis excludes conference papers (and their retractions)

رعایت استانداردهای اخلاق

- در طراحی

- در اجرا

- در انتشار نتایج

رعایت استانداردهای اخلاقی در تمامی مراحل تحقیق از طراحی تا اجرا و انتشار نتایج پژوهش‌های زیست-پزشکی دغدغه‌ی اصلی است

ذینفعان انتشار نتایج

- سیاست گذاران
- سردبیران نشریات
- پژوهشگران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت تحقیقات و فناوری

کمیته کشوری اخلاق در پژوهشهای علوم پزشکی

راهنمای کشوری اخلاق در انتشار

آثار پژوهشی علوم پزشکی

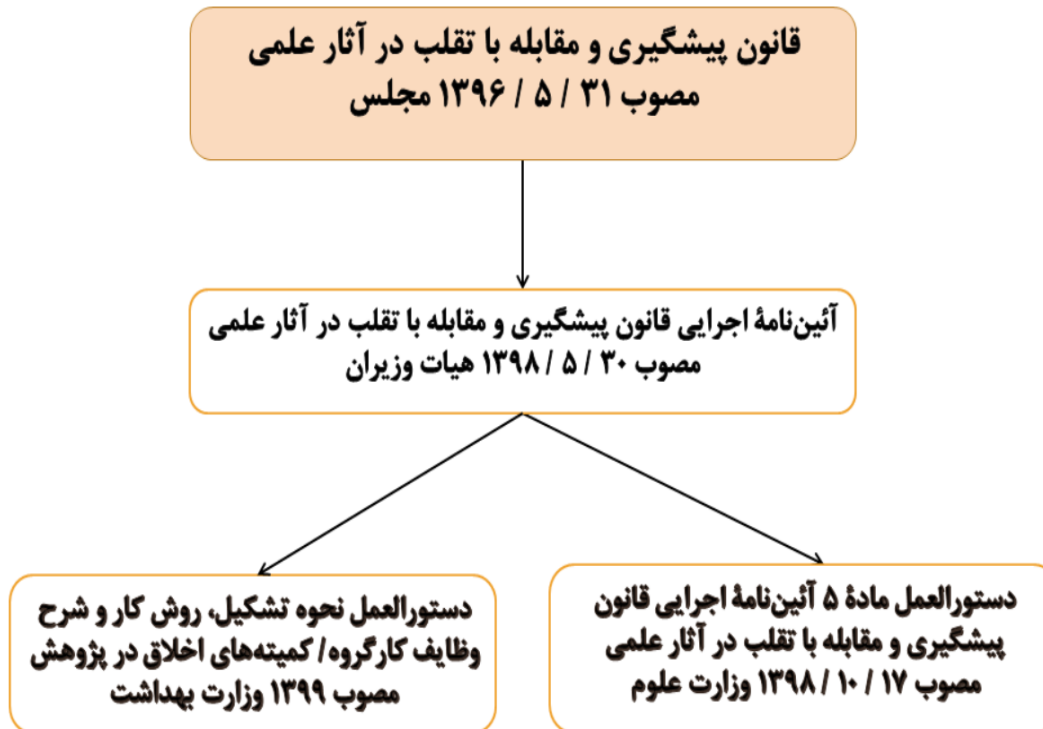
هرگونه تخطی از استانداردهای اعلام شده در این راهنما
مصادق **تخلف پژوهشی** محسوب می‌شود

• سازمان‌های بین‌المللی متولی اخلاق نشر

- کمیته بین‌المللی اخلاق نشر
- کمیته بین‌المللی سردبیران نشریات پزشکی

قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی

متن کامل قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی

ماده واحده: تهیه، عرضه و یا واگذاری آثاری از قبیل رساله، پایان نامه، مقاله، طرح پژوهشی، کتاب، گزارش یا سایر آثار مکتوب و یا ضبط شده پژوهشی - علمی و یا هنری اعم از الکترونیکی و غیرالکترونیکی توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به قصد انتفاع و به عنوان حرفه یا شغل - یا هدف ارائه کل اثر و یا بخشی از آن توسط دیگری به عنوان اثر خود، جرم بوده و مرتکب یا مرتکبان علاوه بر واریز وجوه دریافتی به خزانه دولت مشمول مجازات به شرح زیر می باشند:

- ۱- ارتکاب جرم توسط شخص حقیقی مشمول مجازات جزای نقدی درجه سه و محرومیت از حقوق اجتماعی درجه شش است.
- ۲- در صورت ارتکاب جرم توسط شخص حقوقی علاوه بر مجازات مرتکب و مدیران و گردانندگان مربوطه - مجازات شخص حقوقی حسب مورد مطابق مواد (۲۰)، (۲۱)، و (۲۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ تعیین می گردد.

قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی مصوب ۹۶/۵/۳۱ مجلس

تبصره ۱ ← معاونت در جرائم

تبصره ۲ ← ارتکاب جرم از طریق پایگاه الکترونیکی یا بنگاه

تبصره ۳ ← پلمپ بنگاه یا پایگاه مرتکب جرم

تبصره ۴ ← بازرسان وزارتین، به عنوان ضابط خاص

تبصره ۵ ← خدمات متعارف پژوهشی، مشمول حکم این قانون نیست.

تبصره ۶ ← مجازات جامعه علمی مرتکب جرم: ابطال مدرک، پایه و مرتبه علمی و ...

۱. فرهنگ سازی از طریق واحدهای درسی و کارگاهها
۲. الزام موسسات به نظارت دقیق آثار علمی
۳. اعمال مجازات دانشجوی متخلف
۴. اعمال مجازات و تنزل هیات علمی متخلف

تبصره ۷ ← وظایف پیشگیرانه وزارتین

تبصره ۸ ← وظایف سایر دستگاهها

تبصره ۹ ← ثبت و همانندجویی پایان نامه ها و رساله های دانشجویی در ایرانداک

تبصره ۱۰ ← تنظیم آئین نامه اجرایی قانون توسط وزارتین

Committee on publication ethics (COPE)

- انجمن بین المللی برای سردبیران و مجلات داوری همتا برای بحث درخصوص تمام جنبه های اخلاق نشر

Peer review

- در سال 1997 توسط گروه کوچکی از سردبیران مجلات پزشکی در انگلستان تاسیس شد
- 9000 عضو از سرتاسر جهان در همه رشته ها
- توصیه هایی درخصوص تمامی جوانب اخلاق نشر بر مجلات و نشریات
- نحوه برخورد با سوءرفتارها در زمینه تحقیقات و انتشارات

کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی وزارت بهداشت، مرجع ملی مسایل مرتبط با اخلاق در پژوهش است.

● هرگونه تخطی از استانداردهای اعلام شده مصداق تخلف پژوهشی است.

مرجع رسیدگی به تخلفات پژوهشی:

● کمیته هایی براساس دستورالعمل رسیدگی به تخلفات پژوهشی مصوب سال 1394

● قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی سال 1396

دستورالعمل رسیدگی به تخلفات پژوهشی

ابلاغ‌شده در تاریخ یازدهم شهریور ۱۳۹۴ از طرف وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ماده ۱: اهداف

۱-۱: صیانت از مالکیت فکری و رعایت حقوق مادی پژوهشگران

۲-۱: ارج نهادن به اصول اخلاق علمی و پایبندی به آن در جامعه علمی

۳-۱: جلوگیری از تضعیف اعتبار علمی کشور

تخلف پژوهشی

- عبارت است از هرگونه تخلف از ضوابط، مقررات، راهنماها، دستورالعملها و کدهای حفاظت از آزمودنی انسانی مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در طراحی، اجرا و

انتشار نتایج پژوهشهای زیست پزشکی وسوءاستفاده از مالکیت معنوی یافته های پژوهشی نظری و عملی دیگران.

درد مشترک

استاد راهنمای (1) ایده ای را جهت انجام پروژه پایان نامه به دانشجو ارائه می نماید. در طول یک سال انجام پروژه، دانشجو چندین بار ساعاتی را با استاد راهنمای (2) در مورد روند تحقیق می گذراند و در پایان سال مقاله ای را تدوین می کند. در مقاله چاپ شده نویسنده اول دانشجو و نویسنده مسئول استاد راهنمای (1) می باشد.

استاد راهنمای (2) به دلیل اینکه نامش به عنوان نویسنده دوم می باشد از دانشجو شکایت می کند.

یکی از اساتید گروه ... طی انجام پروژه پایان نامه دانشجوی PhD، یک بار در ابتدای پروژه داده ها را در اختیار دانشجو قرار می دهد. در پایان پروژه برای ساب میت کردن مقاله از دانشجو می خواهد که ایشان به عنوان نویسنده اول باشد.

استدلال: اگر من داده هایم را در اختیار دانشجو قرار نداده بودم، این پروژه انجام نمی شد.

نویسنده: فردی به عنوان نویسنده یک مقاله محسوب می شود که **چهار شرط** را به طور هم زمان دارا باشد:

شرط (1) فرد باید همکاری موثر و قابل توجهی در **حداقل یکی از زیرمجموعه های** زیر داشته باشد.

(الف) ارایه ایده پژوهشی

یا

(ب) طراحی مطالعه

یا

(ج) جمع آوری داده ها

یا

(د) آنالیز و تفسیر داده ها

شرط (2) در نوشتن نسخه اولیه و یا در بازبینی و مرور نقادانه آن، همکاری نماید.

و

شرط (3) نسخه نهایی را قبل از انتشار، مطالعه و تایید کرده باشد.

و

شرط (4) باید مسئولیت پاسخگویی در مقابل کلیه جنبه های انجام پژوهش منجر به مقاله، طراحی، انجام و انتشار مقاله را بپذیرد.

❖ اگر همکاری محقق، با مرکز تحقیقات یا تیم پژوهشی قطع شود آیا نام ایشان در لیست نویسندگان طرح بیاید؟

❖ مسئولیت محتوای مقاله اعم از صحت مطالب و پایبندی به دستورالعمل های اخلاق در پژوهش برعهده کیست؟

❖ در پژوهش های بزرگ که توسط تیم هدایت میشود
سهم ، مسئولیت و نقش نویسندگان ؟

سهم و مسئولیت هریک از نویسندگان میتواند محدود به قسمت تخصصی مربوط
به خود گردد

corresponding
Author

پژوهشگر یا پژوهشگران اصلی، فردی که مسئولیت کلیت مقاله را خواهد داشت تعیین خواهند کرد

نویسنده مسئول ← نویسنده طرف مکاتبه

ترتیب نام نویسندگان براساس:

- میزان مشارکت هریک از افراد

- از طریق توافق جمعی

ترتیب نامها در بخش نویسندگان

❖ براساس میزان مشارکت

❖ توافق جمعی

Guest Author

Guest Author

اضافه کردن نام فرد یا افرادی که شرایط چهارگانه نویسندگی را دارا نیستند

Ghost Author

حذف نام یا افرادی که شرایط چهارگانه نویسندگی مقاله را دارا باشند و از لیست نویسندگان حذف شوند

*مسئولیت اخلاقی و حقوقی ذکر نام افراد؟

با همه نویسندگان

امکان درج نام بیش از یک نفر به عنوان نویسنده اول یا طرف مکاتبه؟؟

- لازم است نشریه، سیاست‌های شفاف‌ی در این مورد اتخاذ و اعلام کند
- در مورد هر مقاله که بیش از یک نویسنده اول یا نویسنده طرف مکاتبه دارد، لازم است علت این تصمیم به صورت روشنی در زیرنویس همان صفحه توضیح داده شود

آیا عضویت در تیم پژوهشی و یا وجود نام فرد به عنوان همکار طرح، شرایط لازم برای نویسنده بودن را ایجاد می کند؟

در صورت همکاری در اموری مانند تهیه و تامین بودجه پژوهشی، ارائه مشاوره مقطعی (آمار و ...) در اختیار قرار دادن امکانات آزمایشگاهی، انجام آزمایشات، ارجاع و معرفی بیمار، آیا لازم است در لیست نویسندگان قرار گیرد؟

ترجمه متن توسط مترجمی غیر از نویسندگان، یا فقط ترجمه یا ویرایش
مقاله، جزء احراز نویسندگی محسوب می شود؟

- داشتن مسئولیت اجرایی از جمله ریاست بخش، گروه، دانشکده، دانشگاه، مرکز تحقیقاتی و یا داشتن هرگونه سمت کارشناسی و مدیریتی در هر سطحی؟؟

- منجر به مالکیت داده‌های موجود در آن مجموعه و ایجاد حق نویسندگی و لذا درج نام در لیست نویسندگان مقالات منتج شده از آن داده‌ها نخواهد شد

- هرگونه اجبار یا الزام مستقیم و غیرمستقیم به پژوهشگران برای استفاده قانونی از اطلاعات، نمونه‌ها و داده‌های موجود در مراکز و مؤسسات از جمله مراکز بهداشتی، بیمارستان‌ها و مانند آن، برای قرار دادن نام فرد یا افراد مشخص در زمره نویسندگان مقاله؟

- سوءاستفاده از موقعیت بوده و تخلف پژوهشی محسوب می‌شود

- از کلیه افرادی که در حمایت، طراحی، اجرا، نوشتن یا سایر مراحل تحقیق و پژوهش همکاری داشته‌اند؟؟؟

- اگرچه شرط لازم جهت نویسندگی را دارا نمی‌باشند، باید در قسمت «تقدیر و تشکر» مقاله سپاسگزاری شود

راهنمای اخلاقی به اشتراک گذاری و بهره برداری پژوهشی از داده های عمومی تولید شده در نظام سلامت- ویرایش دوم

ویرایش شماره 2

تفاهم نامه فی مابین طرفین به اشتراک گذاری داده ها و انجام طرح های پژوهشی

- 1- در صورت تمایل نماینده مالک داده ها به مشارکت فعال در انجام طرح پژوهشی، می بایست همکاری لازم را با گیرنده داده ها به عمل آورد
- 2- به اشتراک گذاری داده ها شرط کافی برای بهره مندی از حقوق نویسندگی نخواهد بود
- 3- در غیر اینصورت لازم است از مالک داده ها تقدیر و تشکر به عمل آمده و منبع داده ها نیز به تفصیل در مقالات و محصولات علمی منتج، ذکر گردد
- 4- پس از پایان طرح های پژوهشی، داده های به اشتراک گذاشته همراه با تمامی تغییرات اعمال شده بر روی آن ها، در اختیار مالک داده ها قرار داده شود

بازخورد نتایج

- ۱- پیش از انتشار نتایج و محصولات علمی، لازم است نتیجه نهایی برای سازمان به اشتراک گذارنده، ارسال گردد
- 2- در انتشار نتایج باید مسایل فرهنگی، محرمانگی و ملی مدنظر قرار گیرد
- 3- انتشار نتایج نباید منجر به تضعیف سازمان یا خدشه به ماهیت شغلی حرفه خاصی گردد

مصادیق تخلف پژوهشی در گزارش و انتشار آثار علمی

- **جعل داده** شامل ساخت، ثبت و انتشار داده یا نتایج یک تحقیق، به صورتی که تمام یا بخشی از داده یا نتایج مذکور اصلاً وجود نداشته باشد
- **تحریف داده** شامل تغییر یا حذف مؤثر بخشی از داده‌ها، مراحل و روش مطالعه، تجهیزات و مواد مورد استفاده در مطالعه و یافته‌های تحقیق به صورتی که با داده یا یافته‌های واقعی متفاوت باشد
- **سرقت ادبی** شامل کپی کردن کامل یا بخشی از نوشته، مقاله و یا پروپوزال یک فرد دیگر، بدون استناد و ارجاع مناسب به صاحب و مالک معنوی آن است
- **جعل نویسنده** شامل حذف نام فرد یا افراد حائز شرایط نویسندگی از فهرست اسامی نویسندگان در یک نوشته علمی و اضافه کردن نام فرد یا افراد فاقد اوصاف نویسندگی به عنوان نویسنده، انتشار نتایج پژوهش بدون ذکر مشخصات مشارکت کنندگان در نوشته و یا مقاله است

مصادیق تخلف پژوهشی در انتشار نتایج

Mis Conduct

*FIRST MAJOR :

1. Falsification (ساختن)

ارایه نتایجی که مبتنی بر یک پژوهش واقعی نیست و کاملاً اختراع شده اند

2. Fabrication (جعل)

داده های موجود هرس شده تا فرم مورد نیاز را به دست آورند، تا نتیجه مطلوب به دست آید

3. Pruning and Massaging (هرس و ماساژ)

استفاده از روش های نامناسب تحلیل داده ها

4. Exclusion of Outliers in Data

حذف موارد دوردست در تجزیه و تحلیل داده ها

5. Manipulation Graphics

*SECOND MAJOR :

1. Plagiarism (سرقت معنوی)

استفاده از تمامی یا قسمتی از مطلب یا ایده های منتشر شده یا منتشر نشده فرد یا افراد بدون ذکر منبع به روش مناسب یا عدم کسب اجازه از مالک معنوی در موارد ضروری

- استفاده از اصل یا ترجمه متن منتشر شده دیگران در دستنوشته؟
- در صورت استفاده از شکل، جدول، پرسشنامه و یا بخش قابل توجهی از متن، آوردن عین آن متن؟
- متن در داخل گیومه و ذکر منبع
- اجازه کتبی

- استفاده از متن مورد نظر یا ترجمه آن به صورت نقل به مضمون، جمع بندی، نتیجه گیری یا برداشت ایده باید **منبع آن ذکر شود**

- دستکاری در تصاویر که به معنای هر نوع دستکاری در انواع عکسهای رادیولوژی، پاتولوژی، آزمایشگاهی، تصاویر میکروسکوپی و غیره ؟

- منجر به فریب خوانندگان
- مصداق فریبکاری تلقی شده و **تخلف پژوهشی** است

- دستکاری در پشت زمینه عکسها، پاک کردن یا اضافه کردن یک ویژگی خاص و یا دستکاری غیر معمول و بیش از حد در رنگها یا شفافیت عکسها ؟

- به قصد فریب خوانندگان
- مصادیق این عمل **غیر اخلاقی**

انتشارات همپوشان

Overlapping publication

- اگر دستنوشته ای در حال داوری است یا به صورت الکترونیک چاپ شده است آیا میتوان همزمان به نشریه دیگر یا انتشار مجدد اقدام کرد؟
- اگر دستنوشته ای در حال داوری است در صورتی که تصمیم به ارسال به نشریه دیگری گرفته شود ؟
- اگر مقاله ای چاپ شده یا تحت داوری است نویسنده میخواهد در مجله دیگری به زبان دیگری چاپ کند؟

تعارض منافع

- عبارتست از وجود هرگونه منفعت مالی و غیرمالی که احتمال دارد نویسنده، داور یا سردبیر را در اظهار صادقانه خود تحت تاثیر قرار دهد
- به خودی خود اشکال ندارد
- نویسندگان مقاله لازم است هرگونه تعارض منافع خود را با نشریه و سردبیر و... به صورت شفاف برای خواننده اعلام کنند
- نویسندگان مقاله لازم است منابع تامین هزینه پژوهش و نگارش مقاله به طور شفاف معرفی نمایند

حریم خصوصی و رازداری

- اطلاعات مشخص کننده هویت شخصی از مودنی ، کارکنان محل پژوهش، یا هر فرد دیگری غیر از نویسندگان باید در مقاله بیان شود ؟
- عکس ها و شجره نامه ها ؟

- انجام هرگونه عکسبرداری و فیلم برداری از بیماران با هدف استفاده پژوهشی؟

راهنمای عمومی اخلاق حرفه‌ای
شاغلین حرف پزشکی و
وابسته‌ی سازمان نظام پزشکی
جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۷

- مسئولیت هرگونه سوء استفاده از تصاویر
با هدف پژوهشی برعهده شاغلان حرف
پزشکی و وابسته است

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی درمانی ایران

گروه اخلاق علوم
پزشکی

*** از توجه شما سپاسگزارم ***